

7. mai 1945

Vi guttene hadde våre spesielle lekeplasser og lekemåter under krigen. Tyskerne hadde sine øvelser rundt om, også på våre lekeplasser, og ikke minst oppe i Hauanskogen, like ved mitt hjem.

TEKST: FINN THORSEN

Fra toppen av en liten ås kunne vi se rett bort til den store hovedleiren for tyskerne i Bugården. En gang først i mai, helt nøyaktig 7. mai, var vi i gang med leken oppe i skogen. Som mange ganger før kom vi til å se bort mot tyskerleiren. Der var noe underlig på gang. Bommen og porten sto oppe og det var ingen vakter i porten. Vi kjente jo rutinene, dette stemte ikke. Vi ble stående og se lenge, nei, det kom ingen vakter og porten sto fortsatt oppe. Den var vanligvis alltid lukket og det var minst to vakter der. Jeg løp hjem til mor og fortaite hva jeg hadde sett. Hun mente det ikke betydde noen ting, men jeg ga meg ikke. Og løp opp til utsiktspunktet igjen. Ingen vakter, porten oppe. Hjem igjen. Ingen hjemme.

Noe merkelig var på gang følte jeg. Og gikk nedover veien. Litt lenger nede oppdaget jeg en venn av far stå og heise flagget! Jeg løp ned til Sverre Feen, og han som visste alt om far, ropte til meg at det var slutt på krigen. Det var fred!

«Løp og hent din far» sa han. Og jeg løp. Jeg hadde ikke løpt langt før jeg fikk se en velkjent skikkelse som jeg aldri hadde sett løpe så fort før; det var far.

Han fortalte at han som vanlig hadde sittet og sett ut, bak gardinet. Så fikk han se noe underlig. I huset tvers over veien ble dørene i glassverandaen åpnet. Mannen i huset ropte høyt til barna sine. Da de kom sto faren med det norske flagget i armene og ba de to barna heise flagget. «Da», sa far, «var jeg ikke til å styre. Jeg løp ned trappen og ropte at det er fred, før jeg stormet ut døra på vei hjem. Det var utrolig deilig å se Finn komme løpende mot meg.»

Gjett om det ble gjensynsglede. Hånd i håndtrasket vi på hjem. Det gikk senere enn jeg ville, for alle vi møtte skulle det hilses på og snakkes med. Alle smilte og alle var ustyrlig glade. Men vi kom da hjem, mor gråt, far gråt og jeg gråt der vi sto en haug og klemte hverandre. Jammen fikk fru Gunnerød klemmer også.

Far forsvant over den lille fjellknausen bak huset og litt etter kom han tilbake med radioen vår. Alle hadde måttet levere inn sine radioer i 1941. Det var ikke lov å ha radio og lytte på andre stasjoner enn den nazifiserte NRK.

Over fjellet bodde gamle Sørensen, eller «maler



Skiltet som ble tatt ned i 1945 befinner seg i dag i Politarkivet.

FOTO: BJØRN MARUM OLSEN.

Strand» som vi kalte ham. Han hadde gjemt radioen til far og mange andre. Maler Strand må jeg nok fortelle mer om senere. Han var utrolig under krigen har jeg fått vite. «Hvorfor kom du ikke til meg når du måtte stikke av» sa han til far, «Jeg gjemte mange som deg.»

Vel hjemme med radioen ble det børstet støv av den, inn med støpsel og antenne. Ville den virke? Og utrolig nok, etter en del hyling og skurring, kom ordene klart og tydelig: nyhetene fra London. Tyskerne hadde kapitulert, men enda ikke i Norge. Hva ville skje? Radioen sto i vinduet hvor gestapistene hadde hoppet ut noen få uker tidligere.

Utenfor sto mange mennesker som lo og gråt, omfavnet og gratulerte hverandre.

To venner og jeg, jeg tror det var Odd Andersen og Arvid Pedersen, hadde fått tak i to norske flagg og en stygg fillete tomsekk. Sikkert fra far til Arvid, eller Perten som vi kalte ham. Vi fikk laget et stativ til det hele og så gikk vi til byen. Hadde mor og far visst om det, hadde jeg nok blitt nektet å bli med, men de så det ikke. Vi gikk der med fanen vår høyt hevet under kommando av Odd; han var sjefen (senere ble han sjøkaptein og til slutt drept av sjørøvere i Sør-Kina-havet). Nede ved Byparken var det masse mennesker, en mann kom bort til oss og sa at dette var det fineste han sett på mange år. Han fortalte at det var farlig i byen fordi ingen visste hva tyskerne kunne finne på. Vi måtte gå hjem igjen. Men først skulle vi bli med ham på kafé og få brus og kake. Og så toget vi inn til baker Hansen. Her ble det ropt hurra for oss, kafeen var jo full av folk. Vi fikk krisebrus og krisebløtekake. Hva



var det? Jo, kunstig smak og kunstig søtstoff i brusen og alt som kunne settes krise foran i kaken. Men jammen smakte det godt.

Hjemme igjen var det fest på det som kunne skaffe. Og merkelig nok, husmødrene under krigen kunne de meste. Det ble fest på det vi hadde, sammenskuddst fra hele veien der vi bodde. Og radioen sto på hele tiden.

Noen hadde fått vite at flombelysningen på Sandefjord kirke skulle slås på klokka 10 om kvelden. Hvor slike meldninger kom fra var ikke godt å si, men klokka 10 sto vi på fjellet vårt og så kirken bli flombelyst.

Det var blitt fred i landet vårt!

Gjennom nyhetene fikk vi vite at det skulle undertegnes fredsavtale 8. mai. Det skulle komme to fly fra England med de offiserene som skulle undertegne, to flybåter som skulle være hvitmalt.

Og vi mente at vi så dem på vei mot Oslo klokka 12.00 8. mai 1945.

Og festlighetene fortsatte. Det ble lange køer utenfor stedene som hadde vært lagerplass for radioene, og de ble levert ut. Avisene trykket fredsbudskapet. Det ble arrangert fredsgudstjenester i alle kirkene,

FØR OG NÅ





Naziskiltet utenfor Sandefjord Politistasjon ble tatt ned natt til 9. mai 1945 av herrene fra venstre: Tom Sandkleven i polituniform og mliongkarene Gunnar Iversen, Trygve Granerød, Sverre Bergene, Arne Gurjordet, Trygve Hansen, Svein Bergsholm, Erling Eggen, Hans Jacob Kleppan, Birger Raastad, Eivind Meen, Ivar Nilsen. På gardintrappen sees Haakon Haug idet han fjerner nazistenes politiskilt på veggen, og inne på politikammeret skimtes ansiktet til betjent Anders Løvdal.

FOTO: POLITIARKIVET



Vakkert innrammet broderi av V-tegnet og det norske flagg, med teksten «VI VIL VINNE» er i dag tatt vare på av Bjørn Kvarenes.

FOTO: GRO MIDTTUN

og helt fulle var de.

«Gutta på skauen» kom fram. Og optrådte som politi og militærposter i veikryss og andre steder. Tyskerne var meget disiplinerte og holdt seg i sine forlegninger. De var

vel leie krigen de også.

Og så begynte jakten på nazistene. Det var spennende å stå foran politikammeret på brygga og utenfor speiderhuset og se på de som ble arrestert. Hva ville skje med dem?

Noen hadde spesielt vondt midt oppe i gledesrusen, det var våre venner som hadde fått beskjed om at deres far var blitt borte på sjøen, eller kanskje i fangeleirer.

De kunne ikke glede seg som oss andre.

De som hadde sine ut til sjøs og det var mange, lurte på når de skulle få sine fedre hjem og i hvilken tilstand.

Og de som hadde sine fengslet enten i Norge eller i Tyskland lengtet etter dem.

Og de som var på den «andre» siden var redde og spente på hva som skulle skje med dem. 10. mai kom Grinifangene hjem med bussen fra Autobuss. Den kom til Torvet hvor det var absolutt helt fullt av mennesker. Og en vanvittig stemning.

Far, hva med han? Jo han gikk på jobben igjen 8. mai om morgenen som han pleide å gjøre. Der tror jeg han gikk rett bort til sin venn Teien og tok godt rundt ham og jeg tror ingen av dem sa et ord! Kanskje trillet det en tåre eller to. Det hele var bare slik det skulle være.

Sandarveien

TEKST: ROGER DAVIDSEN

FOTO: OTTO AAGESEN

Dette postkortet fra Sandarveien er udatert, men vi antar at det må være tatt en gang rundt 1930. Sandarveien går fra Dølebakken i øst, vestover langs jernbanelinjen og jernbanestasjonen frem til Nedre Movei i vest. Sandarveien 10 A er identisk med den gamle husmannsplassen Nedre Brekka som lå under Sandar Prestegård. Øvre Brekka lå lenger oppe i åsen ved Åsly. På bildet til høyre er det langt mer vegetasjon enn på bildet fra «gamle dager». Dette skyldes nok at husene langs Sandarveien ble bygget rundt 1920, og at det var et relativt ungt «boligfelt» da bildet til venstre ble tatt. Det synlige huset i bildet til høyre er Sandarveien 4. Dette var barndomshjemmet til Stein Hoff, den første som har rodd fra fastlands-Europa til det sør-Amerikanske fastlandet. Til høyre utenfor bildet holder Sandefjord Tingrett til.

Annonser

Saker og ting som setter minnene i sving

Forlang kråker! Spis kråker!

De stekes og smaker som

RYPER

B. J. & P. F.

Rovviltkomiteen.

I ettertid er det svært interessant å lese annonser fra krigstidens aviser. Det var marked for det meste den gang, og byttehandelen florerte. Mat var mangelvare og svært etterspurt både ved kjøp og bytte. Ovenstående annonse taler vel sitt eget språk!

T.T. Thorshammer



TEKST: RAGNAR IVERSEN

FOTO: THOR DAHL ARKIVET

TT «Thorshammer» var rederiets andre turbintanker. Bygget ved Uddevallavarvet AB i Uddevalla, på bedding 4 ved Sørvikvarvet for I/S Thorshammer (A/S Thor Dahl). «Thorshammer» ble sjø satt 26/6-1969 med fru Ingrid Christensen, enken etter Lars Christensen og datter av Thor Dahl som gudmor. «Thorshammer» var den første i en serie på 10 tankere i denne klassen fra verkstedet. Ved levering i desember 1969 var hun det største fartøy som var bygget i Skandinavia, og det største som var bygget på bedding, ikke i byggedokk. Dette var rederiets tredje skip med dette navnet. I 1970 anløper hun Shellhaven i Themsen. Hun var til da det største skip som hadde gått opp Themsen. Skipet satte også en annen rekord da det losset 15.000 tonn olje per time, noe som også var rekord ved terminalen. I 1977 gikk hun i opplag ved Thorøya. I 1979 brøt hun opplaget for å seile en to års periode. Tilbake i Sandefjord igjen i april 1981 for så å bli solgt til kinesiske huggere for USD 2,5 mill. Ankom Busan på Taiwan 11/2-83, hvor den norske besetningen overleverte skipet for hugging.

MINNER
FRA NÆR
FORTID

SANDEFJORD
LOKALHISTORISKE SENTER
på Pukkestad gard

Har du bidrag til denne siden?

Levér det i avisresepsjonen m. lok. Lokalhistorisk senter. Bilder merkes med hvem, hva, hvor, når og helst med en liten beskrivelse. Husk navn og adr. på utlåner. Har du elektronisk stoff, send det til: lokalhistorie@sb.no

Sandefjord Lokalhistoriske senter info-gruppe: består av redigerer Harald Fevang og medarbeiderne Kirsten Wang Henriksen, Otto Ågesen, Roger Davidsen, Ragnar Iversen, Tore Sandberg, Bjørn Hoelseth, Dag Ingemar Børresen, Sven Erik Lund, Gro Midttun og Bjørn Marum Olsen. Kontaktperson: Sven Erik Lund, tlf. 928 27 154 - sv-er-lu@online.no